

Motion till riksdagen 2020/21:1609

av **Lars Thomsson (C)**

En tredje elkabel till Gotland

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att staten ska säkerställa att planerna på en tredje elkabel till Gotland fullföljs, att öns elförsörjning säkerställs och att det skapas förutsättningar för omställning till ett klimatsmart samhälle och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Gotland har sedan lång tid varit beroende av kablar från fastlandet för sin elförsörjning. Den första anlades 1954 och är numera borttagen. Dagens två kablar som är i funktion anlades 1983 och 1987. De börjar därmed närma sig åldersstrecket då de är uttjänta. Detta trots att de nyligen fått ny styrutrustning. På ön finns även reservkraftverk i form av dieselaggregat och gasturbiner, som också börjar bli ålderstigna.

Gotland har under de senaste åren upplevt en allt osäkrare elförsörjning, med allt flera totalavbrott. Detta är hämmande för öns utveckling, både för pågående verksamheter, utökning av befintliga verksamheter och för nya etableringar. Behovet av en stabil elförsörjning är väldigt påtagligt hos alla, det är en grundförutsättning för alla regioner.

Gotland var lovade en tredje elkabel sedan Svenska kraftnät tog ett inriktningsbeslut 2009 om att genomföra 1000 MW överföringskapacitet till ön. Därmed skulle det sista länet kunna anslutas till stamnätet. Det fanns tre huvudskäl till beslutet hos Svenska

kraftnät, de ansåg det rimligt att ansluta Gotland till stamnätet som län, att det var klokt att nyttja Gotlands goda vindlägen och att elkraft behövdes i södra Sverige. All planering har sedan dess byggts på detta besked, såväl hos Svenska kraftnät som hos Vattenfall och alla aktörer på Gotland. Därför var chocken total när Svenska kraftnät efter åtta år, i maj 2017, meddelade att de avbröt sina planer och att projektet med Gotlandskabeln avslutades.

Gotland har goda naturliga förutsättningar för vindkraft. Därför blev Gotland vindkraftens vagga i Sverige med en omfattande utbyggnad som startade i början av 1980-talet. Idag har ön ca 140 vindkraftverk med ca 185 MW ansluten effekt. Totalt står den lokala vindkraftselen för ca 45 % av öns elförsörjning varje år.

Sedan lång tid är det i princip stopp med utökad anslutning av storskalig förnyelsebar energiproduktion eftersom de befintliga kablarna är fulla. Idag är det möjligt att vända eltransporten i en av kablarna, det sker ca 1000 gånger per år när den lokala produktionen är större än den lokala konsumtionen.

Gotland är sedan sommaren 2017 utsett som pilotlän av regeringen för omställningen till ett 100 % förnyelsebart samhälle. Förstudien och färdplanen pekar på ett flertal inriktningar som pilotinvesteringar, systemöversyn och regelförändringar. Men förstudien klargör också att det kommer att behövas grundläggande infrastruktur för att kunna genomföra omställningen till ett klimatsmart samhälle.

Lagring av el har diskuterats som ett alternativ till kablar. Det är intressant som komplement, men kommer troligen inte i rimlig tid kunna ersätta behovet av en tredje elkabel.

Gotland har ett väldigt centralt läge i Sveriges försvarsförmåga. En av de avgörande funktionerna som behöver finnas på Gotland är en säker elförsörjning sett ur totalförsvarssynpunkt. Den pågående uppbyggnaden av totalförsvaret på ön, som Länsstyrelsen i Gotlands län ansvarar för, lyfter särskilt denna aspekt.

Cementa i Slite tillhör en av landets absolut största punktutsläpp av koldioxid. Företagets ambition och gällande lagstiftning gör att de har mål att bli klimatneutrala till år 2030. Det kommer att kräva väsentligt mera el, deras beräkningar pekar på att Gotlands samlade elkonsumtion då stiger till ca 3 TWh i förhållande till dagens ca 1 TWh. En absolut grundförutsättning för lyckas med det är en tredje elkabel.

Det finns nu väldigt konkreta planer på stora vindkraftsparker till havs i Gotlands närhet. Dessa planer behöver samordnas med Gotlands behov av en tryggad elförsörjning.

Med stöd i det ovan anförda bör därför riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att staten skall säkerställa att planerna på en tredje elkabel till Gotland fullföljs, att öns elförsörjning säkerställs och att det skapas förutsättningar för omställning till ett klimatsmart samhälle.

Lars Thomsson (C)